

Ageing in place: Zeegse

*Victoria Renzelmann
S2324946
15-01-2016*

Samenvatting

Ageing in place- De Nederlandse bevolking is aan het vergrijzen. De bevolking wordt steeds ouder (StatLine, 2015). Hierdoor ontstaan er nieuwe uitdagingen voor de overheid. Zoals het bedenken van oplossingen om de bevolking een mogelijkheid te bieden om gezond en op een prettige manier oud te kunnen worden. Deze thematiek past binnen het concept van *ageing in place*. In dit onderzoek wordt de focus op de ouderen in het dorp Zeegse gelegd. Er wordt onderzocht hoe de percepties van ouder worden van vrouwelijke en mannelijke 65-plussers in het dorp Zeegse eruit ziet.

De hoofdvraag luidt: *Ageing - in - place: In hoeverre verschillen de percepties van het ouder worden in het dorp Zeegse met betrekking tot mobiliteit en onafhankelijkheid, tussen mannelijke en vrouwelijke 65-plussers?*

Deze vraag wordt beantwoord met behulp van de uitkomsten van GPS- loggers, reisdagboekjes en diepte interviews. Bedoelde onderzoeksmethoden werden bij tien inwoners van Zeegse afgenomen, waarvan vier vrouwelijke en zes mannelijke 65-plussers. Gebleken is dat er bijna geen verschil bestaat in de percepties van het ouder worden in Zeegse op het gebied van mobiliteit, onafhankelijk en hoe zij de omgeving ervaren. Wel blijkt dat er een verschil bestaat tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot de instandhouding van sociale contacten en het daarbij behorende welzijn. Een rol daarbij speelt dat de mannen meestal buitenshuis hebben gewerkt. Hierdoor kunnen de mannen in vergelijking tot hun vrouwen minder sociale contacten in de buurt onderhouden.

Inhoudsopgave

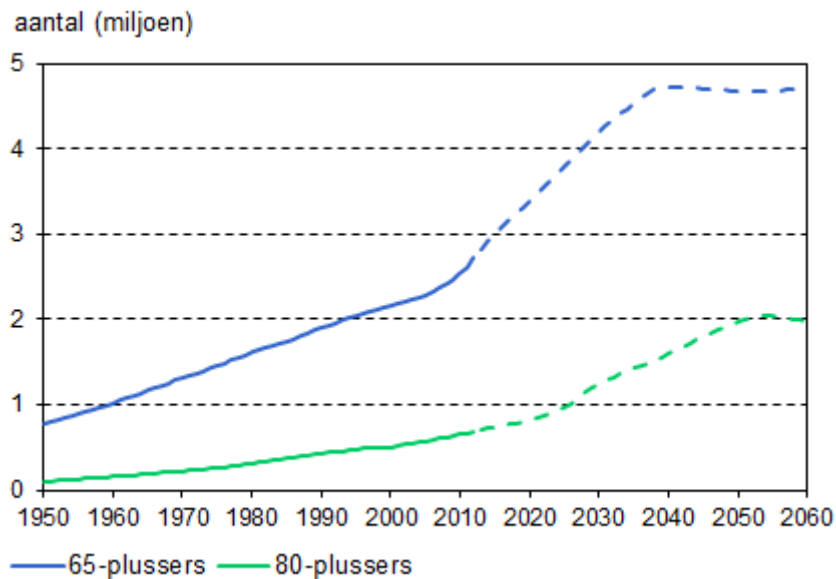
Samenvatting.....	1
Hoofdstuk 1- Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Probleemstelling	5
1.4 Opbouw.....	6
Hoofdstuk 2 - Theoretisch kader	7
2.1 Ageing in place.....	7
2.2 Mobiliteitsdimensie	7
2.3 Welzijnsdimensies	7
2.4 Infrastructuur en bebouwing van de woonomgeving en de invloed op ageing in place.....	8
2.5 Verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot ageing in place, mobiliteit en onafhankelijkheid	8
2.6 Conceptueel model.....	9
2.6.1 Beschrijving van het conceptuele model.....	9
Hoofdstuk 3 – Methodologie	11
3.1 Primaire data	12
3.2 Secundaire data.....	17
3.3 Ethische vraagstukken	17
Hoofdstuk 4 - Resultaten	18
4.1 Persoonskenmerken	18
4.2 Ageing in place	19
4.2.1 Verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot Ageing in place	20
4.3 Mobiliteitsdimensie	21
4.3.1 Verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot mobiliteit.....	22
4.4 Welzijnsdimensie	22
4.4.1 Verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot onafhankelijkheid	23
4.5 Infrastructuur en bebouwing van de woonomgeving en de invloed op ageing in place.....	24
Hoofdstuk 5 – Conclusie	26
Aanbevelingen	27
Reflectie	27

Literatuurlijst.....	28
Bijlagen	30
<i>Bijlage 1: Voorbeeld reisdagboek</i>	30
<i>Bijlage 2: Interviewguide</i>	31
<i>Bijlage 3: Coderingsschema</i>	34
<i>Bijlage 4: Analyse – Coderingsschema</i>	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Hoofdstuk 1- Inleiding

1.1 Aanleiding

Vergrijzing is in de laatste jaren een belangrijk onderwerp geworden in de politiek, wetenschap en media. De primaire oorzaak van de vergrijzing is de babyboomgeneratie uit de jaren 1945–1970. Dit cohort passeert sinds 2011 de leeftijd van 65 jaar. Hierdoor neemt het aantal ouderen in de Nederlandse samenleving sterk toe (Ministerie van VWS, 2014). In figuur 1 wordt deze toename van ouderen in de bevolking weergegeven.

Figuur 1: Aantal 65- en 80-plussers, 1950-2012 (meetpunt 1 januari) en prognose aantal 65- en 80-plussers, 2013-2060 (Bron: CBS Bevolkingsstatistiek; CBS Bevolkingsprognose voor 2013-2060, in Ministerie van VWS, 2014).

Deze bevolkingsontwikkeling brengt uitdagingen voor de overheid met zich mee. Een belangrijke uitdaging is te bepalen waar ouderen zouden moeten gaan wonen. Daarnaast is het welzijn en de mobiliteit van ouderen in hun woonomgeving van belang (Zeitler et al., 2012). Na de Tweede Wereldoorlog werden ouderen in Nederland gestimuleerd om in tehuizen te gaan wonen. Hierdoor zou er meer woonruimte voor jonge families gecreëerd kunnen worden. Dit werd echter een te dure oplossing (Van Egdome, 1997). Hieruit volgde het concept van *ageing in place*. Het concept houdt in dat ouderen thuis oud kunnen worden (Rubin et al. 2009). Naast het voordeel dat *ageing in place* een goedkopere oplossing is, is het voor ouderen positief om in een bekende omgeving oud te worden (Davies & James, 2011 in, Lager, 2015). Uit de beschreven bevolkingsontwikkelingen en uitdagingen wordt duidelijk dat het een maatschappelijk relevant thema is.

In dit onderzoek ligt de focus op het dorp Zeegse in de gemeente Tynaarlo. De gemeente Tynaarlo heeft met vergrijzing te maken. De bevolkingsprognose voor Tynaarlo voorspelt een toename van 65-plussers van 21,5% in 2012 naar 28,5% in 2030 (Ministerie van VWS, 2014). Hieruit kan men stellen dat 65-plussers een belangrijke rol spelen in de hedendaagse en de toekomstige samenleving in Tynaarlo. Verder is het dorp Zeegse een speciale locatie omdat het weinig voorzieningen heeft. De gemiddelde afstand naar een huisartsenpraktijk is 4,3 kilometer en naar een supermarkt 3,5 kilometer (StatLine, 2015). Daarnaast is Zeegse slecht verbonden met het openbaar vervoer. Er is echter geen sprake van krimp in Zeegse (Gemeente Tynaarlo, 2013). Hieruit komt de vraag naar

boven: "Wat zijn de redenen van ouderen om in Zeegse oud te worden?". Door de beschreven kenmerken wordt Zeegse een interessante onderzoekslocatie om het thuis ouder worden en de mobiliteit van 65-plussers te onderzoeken.

1.2 Probleemstelling

In het onderzoek van Young et al. (2004) wordt aangetoond dat er een positieve relatie bestaat tussen het welzijn van vrouwelijke 65-plussers en het participeren in de woon/ samenleef-omgeving. Verder is het interessant om de focus op vrouwen te leggen omdat zij vaak de gemeenschap bijhouden (Bernard et al. 2000 in, Keating, 2008). Daarnaast worden vrouwen in het algemeen ouder dan mannen. Hierdoor kan het zijn dat ze alleen oud worden en niet meer de verzorgende rol moeten vervullen (Bernard et al. 2000 in, Keating, 2008). Daarentegen is het mogelijk dat de oudere vrouwen zelf verzorgd moeten worden (Chapman en Peace, 3, 2008). Dit roept vragen op zoals: "Hoe ervaren oudere vrouwen het om alleen oud te worden?". Verder wordt in het onderzoek van Giesel et al. (2013) beschreven dat vrouwelijke 65-plussers die ruraal wonen minder mobiel zijn dan mannelijke 65-plussers. Het doel van dit onderzoek is om na te gaan of er een verschil bestaat tussen de ervaringen en zienswijzen van vrouwelijke en mannelijke 65-plussers over het mogelijke ouder worden in het dorp Zeegse met betrekking tot de mobiliteit en onafhankelijkheid. Mijn verwachting van dit onderzoek is dat er een verschil zal bestaan tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers. De onderzoekslocatie is het ruraal gelegen dorp Zeegse. Zoals boven besproken is er sprake van vergrijzing in het dorp. Van 2009 tot 2012 is het aantal 65-plussers met 4 procentpunten toegenomen (StatLine, 2015). Dobbs en Strain (9,2008) beschrijven dat wereldwijd 60% van de 65-plussers in rurale gebieden wonen. Daarnaast groeit het aantal ouderen in rurale gebieden sneller dan in urbane gebieden. Daarmee wordt Zeegse een interessante onderzoekslocatie om het ouder worden te onderzoeken.

Uit de boven genoemde probleemstelling komt de volgende onderzoeksvraag naar voren:

Ageing - in - place: In hoeverre verschillen de percepties van het ouder worden in het dorp Zeegse op het gebied van mobiliteit en onafhankelijkheid, tussen mannelijke en vrouwelijke 65-plussers?

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, is deze opgesplitst in drie deelvragen.

Deelvragen:

1. *Hoe ziet de mobiliteit van vrouwelijke en mannelijke 65-plussers eruit in Zeegse op basis van de mobiliteitsdimensie – fysieke verplaatsingen?*
2. *Hoe ervaren vrouwelijke en mannelijke 65-plussers mobiliteit in Zeegse?*
3. *Hoe ervaren vrouwelijke en mannelijke 65-plussers onafhankelijkheid in Zeegse op basis van de welzijnsdimensie – onafhankelijkheid?*

1.4 Opbouw

In hoofdstuk 2 wordt het theoretisch kader beschreven. Hierin staan de belangrijkste begrippen en de onderliggende theorieën van de onderzoeks- en deelvragen. Daarnaast staan in het theoretisch kader de verbale steunpilaren voor het conceptueel model. Verder wordt in hoofdstuk 2 het conceptueel model besproken. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de gebruikte methoden van dataverzameling en data-analyse besproken. Daarbij wordt toegelicht welke ethische vraagstukken aan de orde kunnen komen in verband met de participanten en de gebruikte onderzoeksmethoden. Hierna volgt hoofdstuk 4 waarin de resultaten worden besproken aan de hand van de analyse van de interviews, GPS loggers en reisdagboekjes op basis van het coderingsschema en de kaarten. In hoofdstuk 5 wordt ten slotte de conclusie besproken met daarin het antwoord op de onderzoeksvraag.

Hoofdstuk 2 - Theoretisch kader

2.1 Ageing in place

In dit onderzoek wordt *ageing in place* als overkoepelend concept gebruikt. Het concept van *ageing in place* houdt in dat ouderen tot in bepaalde mate onafhankelijk thuis kunnen blijven wonen (Wiles et al. 2011). De samenhang van onafhankelijkheid en *ageing in place* wordt beschreven door middel van de mobiliteits- en welzijnsdimensie volgens Ziegler en Schwanen (2011) (Figuur 2, 2011). Daarnaast beschrijven Wiles et al. (2011) dat ouderen het liefst thuis oud worden, omdat ze dan onafhankelijker zijn en zij de sociale contacten beter kunnen onderhouden. Verder beschrijven Perez et al. (2001) dat de tevredenheid over het ouder worden thuis in sterke mate bepaald wordt door de woning zelf. Davies en James (2011 in, Lager, 2015) beschrijven dat het concept van *ageing in place* veel gebruikt wordt als beleidsmiddel om met de vergrijzende bevolking om te gaan.

2.2 Mobiliteitsdimensie

Zoals hierboven beschreven wordt, is onafhankelijkheid een belangrijk aspect van *ageing in place*. Dit aspect is terug te vinden in het model (Figuur 2, 2011) over mobiliteitsdimensies en welzijnsdimensies volgens Ziegler en Schwanen (2011). In dit onderzoek wordt er één van de vijf mobiliteitsdimensies en de daarbij behorende welzijnsdimensie uit het model gebruikt (Figuur 2, 2011). Namelijk de mobiliteitsdimensie *fysieke verplaatsingen* en de welzijnsdimensie *onafhankelijkheid*. De mobiliteitsdimensie *fysieke verplaatsingen* houdt in dat personen fysieke/daadwerkelijke afstanden afleggen. Eén reden voor het gebruik van deze mobiliteitsdimensie in dit onderzoek is, is dat het goed binnen het concept van *ageing in place* past aangezien de bijbehorende welzijnsdimensie onafhankelijkheid is (Ziegler & Schwanen, 2011). Bovendien beschrijven Zeitler et al. (2012) dat de omgeving een belangrijke rol speelt in het mobiliteitsgedrag van ouderen.

2.3 Welzijnsdimensies

De definitie van welzijn wordt door verschillende wetenschappelijke disciplines bediscussieerd zoals psychologie, economie en sociale geografie (Ziegler & Schwanen, 2011). Zoals in paragraaf 2.2 beschreven is, wordt er in dit onderzoek één van de vijf welzijnsdimensies volgens Ziegler en Schwanen (2011) toegepast, om de onafhankelijkheid van ouderen in kaart te brengen (Figuur 2, 2011). Deze welzijnsdimensie hoort bij de eerder beschreven mobiliteitsdimensie. De welzijnsdimensie beschrijft de *onafhankelijkheid* die door fysieke verplaatsingen verkregen kan worden en vice versa (Figuur 2, 2011). Tevens staan tussen de mobiliteitsdimensies en de welzijnsdimensies individuele eigenschappen die door mobiliteit en welzijn beïnvloed worden. Verder wordt welzijn door Ziegler en Schwanen (2011) en Zeitler et al. (2012) als een resultaat van mobiliteit beschreven.

Mobility dimensions	Individual factors that influence, and are influenced by, mobility and wellbeing	Wellbeing dimensions
Practices	Level of activity; capability	Physical health
Moving through space	Means of transport; control	Autonomy and independence
Disposition	Personality; motivation; engaging with difference; psychological coping strategies	Mental health and emotional wellbeing
Attitudes towards moving and practices	Attitudes to transport, local access; social engagement; degree of inter-dependence	Social relationships
Imaginary mobility	Previous experience; memories; future and ageing	Continuity of the self and identity

Figuur 2: Table 3. Conceptual relationships between mobility and wellbeing with individual factors of influence (Bron: Ziegler & Schwanen, 2011).

2.4 Infrastructuur en bebouwing van de woonomgeving en de invloed op ageing in place

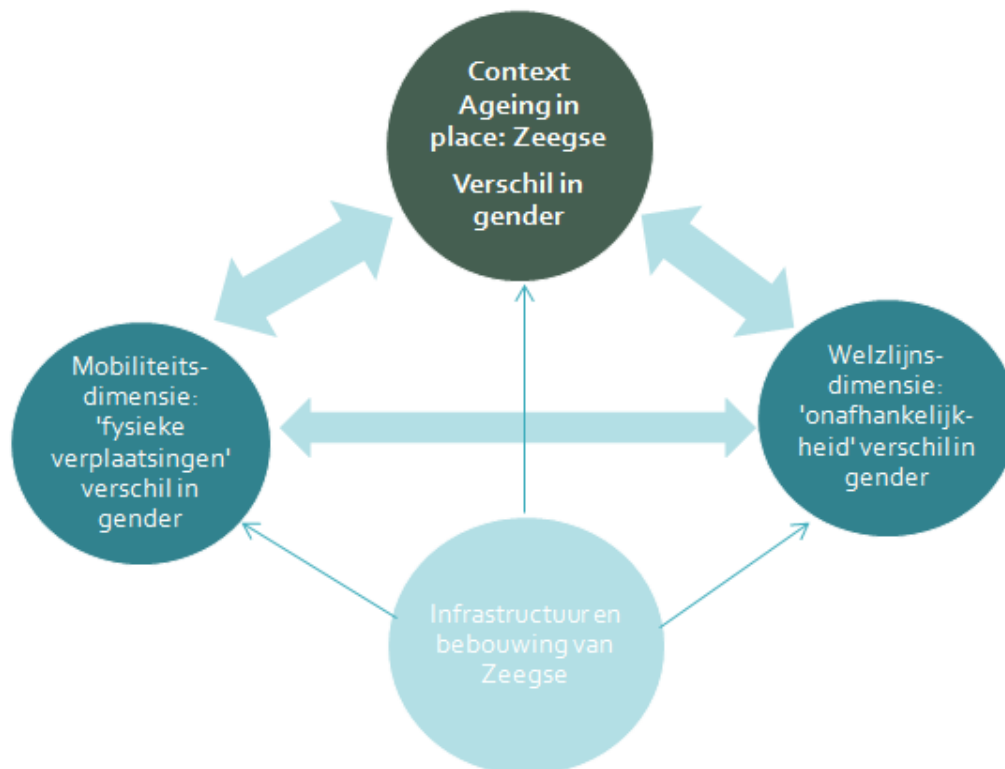
Een belangrijk onderwerp voor dit onderzoek is in hoeverre de woonomgeving van Zeegse invloed heeft op het ouder worden thuis. Lager (2015) beschrijft dat wandelen een belangrijk onderdeel uitmaakt van de mobiliteit van ouderen. Hierdoor is het belangrijk dat de woonomgeving de mogelijkheid biedt om te kunnen wandelen. Verder wordt in het artikel van Zeitler et al. (2012) beschreven dat bepaalde kenmerken zoals winkels of veilige en goede straten invloed hebben op het mobiliteitsgedrag van ouderen. Daarnaast wordt in het artikel beschreven dat goede infrastructuur zoals openbaar vervoer invloed heeft op het welzijn. Tevens heeft de infrastructuur en bebouwing invloed op de bovengenoemde mobiliteitsdimensie en de bijbehorende welzijnsdimensie van Ziegler en Schwanen (2011). De bebouwde omgeving heeft invloed op fysieke verplaatsingen (Ziegler en Schwanen, 2011).

2.5 Verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot ageing in place, mobiliteit en onafhankelijkheid

Volgens Law (1999) heeft gender invloed op de toegankelijkheid naar technologie, geld en vaardigheden. Daarnaast hebben deze componenten invloed op het verplaatsingsgedrag en hoe mobiliteit ervaren wordt. Verder beschrijven Young et al. (2004) dat het gevoel van veiligheid in de woonomgeving invloed heeft op het welzijn en de mobiliteit van oudere vrouwen. Chapman en Peace (3, 2008) beschrijven dat oudere vrouwen die ruraal wonen zeer aan hun woonomgeving gehecht zijn. Daarnaast omschrijven Muckenhuber et al. (2013) dat voor vrouwen de hogere leeftijd geen invloed heeft op de instandhouding van sociale contacten. De leeftijd heeft echter wel invloed op de sociale relaties voor mannen. Muckenhuber et al. (2013) verklaren dit verschijnsel doordat oudere vrouwen meestal betere sociale relaties hebben met de omwonenden omdat ze vroeger meer thuis bleven dan de mannen. Tevens sluiten sociale contacten aan bij andere mobiliteits- en welzijnsdimensies volgens het model van Ziegler en Schwanen (2011) zoals in figuur 2 (2011) geïllustreerd wordt.

2.6 Conceptueel model

Het conceptueel model is een visuele representatie van de theorieën die aan de basis van dit onderzoek liggen. Met dit conceptueel model worden de concepten, factoren en relaties weergegeven.

Figuur 3: Conceptueel model; Bron: theoretisch kader hoofdstuk 2

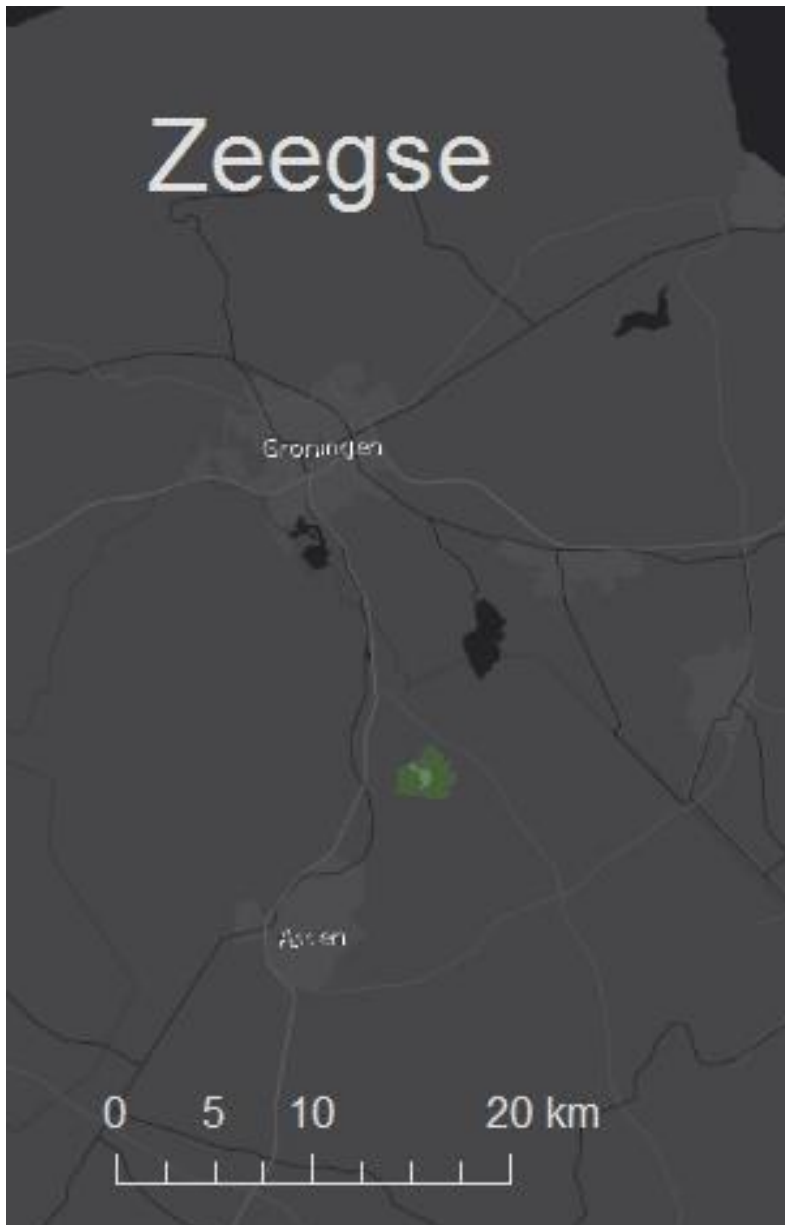
2.6.1 Beschrijving van het conceptuele model

De opbouw van het model is in de vorm van een ruit met verschillende factoren die in wisselwerking met elkaar staan. Bovenaan het model staat het concept *ageing in place*. Hiervoor is gekozen omdat *ageing in place* de context vormt voor dit onderzoek. Het concept van *ageing in place* bestaat uit meerdere elementen (Wiles, et al. 2011). In dit onderzoek wordt alleen de focus op mobiliteit en onafhankelijkheid gelegd. Dit is terug te zien in het conceptueel model. Door middel van de mobiliteitsdimensie en welzijnsdimensie van Ziegler en Schwanen (2011) wordt de relatie tussen *ageing in place*, onafhankelijkheid en mobiliteit verduidelijkt. Dit zal in het onderzoek nader onderzocht worden. Verder wordt onderzocht of de relatie tussen mobiliteitsdimensie en de daarbij behorende welzijnsdimensies volgens Ziegler en Schwanen (2011) overeenkomen met de ervaringen van de participanten uit Zeegse. Daarnaast wordt beschreven of de mobiliteit van de participanten invloed heeft op het concept van *ageing in place*. Eveneens wordt de relatie tussen onafhankelijkheid en het concept van *ageing in place* geanalyseerd. Onderaan van het conceptueel model staat infrastructuur en bebouwing van Zeegse met pijltjes richting *ageing in place*, welzijnsdimensie en mobiliteitsdimensie. Er wordt onderzocht of de bebouwing/ infrastructuur de

onafhankelijkheid, de mobiliteit en *ageing in place* beïnvloedt. Daarnaast staat in alle cirkeltjes het verschil in gender behalve in het cirkeltje infrastructuur en bebouwing. Hiervoor wordt gekozen omdat in het onderzoek een bijzondere focus op het verschil in gender gelegd wordt. Door middel van deze illustratie wordt duidelijk dat het verschil tussen gender in alle onderdelen van het onderzoek terug komt.

Hoofdstuk 3 – Methodologie

Het ruraal gelegen dorp Zeegse ligt in Drenthe tussen de twee steden Groningen en Assen, zoals weergegeven in kaart 1. In de buurt van Zeegse verloopt de snelweg A28, waardoor het dorp goed bereikbaar is met de auto, ook dit is terug te zien in kaart 1. Er is echter bijna geen sprake van openbaar vervoer in het dorp. De afstand tot een treinstation bedraagt 10,1 kilometer (StatLine,2014). In Zeegse wonen circa 565 personen, hiervan zijn 285 mannen en 280 vrouwen. Daarnaast is een kwart van de bevolking 65 jaar of ouder (StatLine, 2014).

Kaart 1: Overzichtkaart van Zeegse (GIS, 2015)

Zoals in de vorige paragraaf beschreven is de onderzoekslocatie het dorpje Zeegse in Drenthe waar maatschappelijke thema's onderzocht zullen worden. Het is daarom belangrijk om primaire data te verzamelen over de situatie in Zeegse. Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag wordt er

een 'mixed methodology' gebruikt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden (O' Leary, 2010). Voor de kwantitatieve dataverzameling worden er GPS-loggers aan de participanten uitgedeeld die zij vervolgens acht dagen lang bij zich dragen. Daarnaast worden de participanten geacht om reisdagboekjes bij te houden over hun verplaatsingsgedrag. Ten slotte worden er semi-gestructureerde interviews afgenomen. De laatste twee methoden zijn een vorm van kwalitatieve dataverzameling. De reden voor het gebruik van GPS loggers is dat deze methode de fysieke verplaatsingen goed in kaart kan brengen. Vervolgens wordt er gebruik gemaakt van dagboekjes en diepte interviews. Door het gebruik van deze methoden wordt er informatie toegevoegd aan de gemeten fysieke verplaatsingen en kan er een breder beeld geschetst worden (O' Leary).

3.1 Primaire data

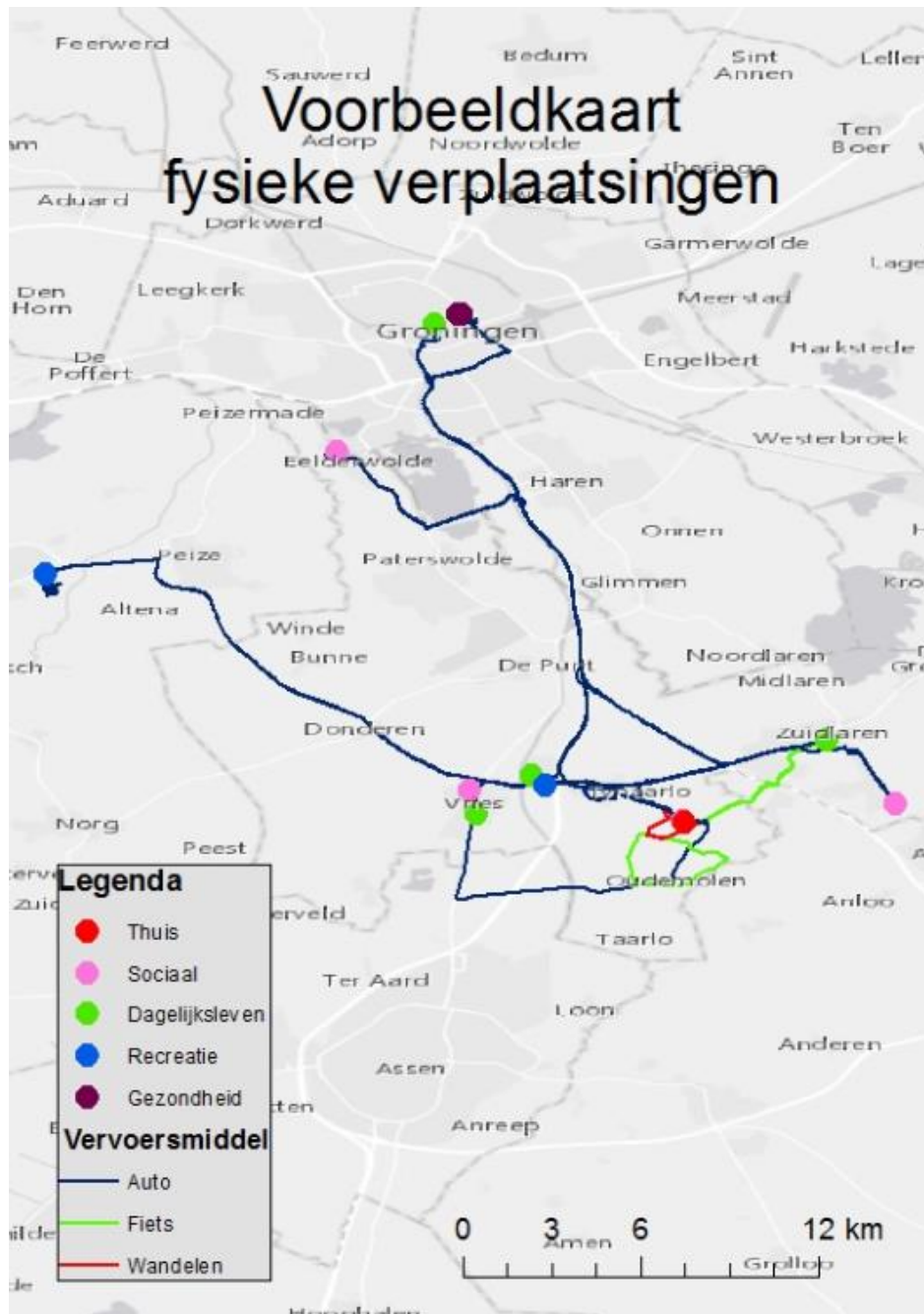
Voor het verkrijgen van kwantitatieve en kwalitatieve data zijn er vier vrouwelijke en zes mannelijke 65-plussers in Zeegse benaderd. De opa van Susanne Brugman heeft ons geholpen bij het werven van de eerste participanten. De resterende participanten hebben we benaderd door middel van het *snowball effect*. Voor het verzamelen van de kwantitatieve data krijgen deze tien participanten voor acht dagen een GPS-logger mee. De kaarten baseren zich echter op 7 dagen omdat de eerste dag een "test"-dag is. Met behulp van deze onderzoeksmethode kunnen de fysieke verplaatsingen gemeten en in kaart gebracht worden.

Voordat de GPS data gevisualiseerd wordt met GIS, moest de dataset van iedere participant een aantal stappen doorlopen. De GPS data werd door docent dr.ir. Weitkamp geanalyseerd omdat studenten geen toegang hebben tot de software. Allereerst wordt het csv bestand van GPS-logger met x, y, en datum/tijd ingeladen in GIS software commonGIS. Daarna worden trajecten gemaakt baserend op de punten met x, y en tijd waarden. Vervolgens worden de outliers handmatig verwijderd. In dit onderzoek is een punt een plek indien de participant er langer verblijft dan 10 minuten in een vierkant gebied met een diagonaal van 80 meter. Daarnaast worden activiteiten gegroepeerd tot plekken op basis van een maximale groepsradius van 100 meter. Ongebalanceerde groepen (group mass centre not at geometric centre) worden gesplitst, met een minimum groep radius van 20 meter. Tevens wordt in de attribuuttabel per plek de gemiddelde duur en de totale duur van het verblijf berekend en de start datum en het start-uur van elk bezoek weergegeven. De bewegingen tussen plekken worden gesplitst op basis van de plekken. Daarnaast worden bewegingen tussen plekken verwijderd indien deze minder dan een minuut duren of waarbij de verplaatsing minder is dan 500 meter. De snelheid, de duur, en de afstand wordt berekend voor de bewegingen tussen de plekken en toegevoegd aan de attribuuttabel. Verder wordt in de attribuuttabel per traject het ID van de beginplek en het ID van de eindbestemming beschreven. Ten slotte worden de bewegingen tussen plekken en de plekken geëxporteerd en in ArcGIS in een geodatabase gezet.

Ter ondersteuning van de kwantitatieve GPS data wordt er kwalitatieve data verzameld. Voor het verzamelen van de kwalitatieve data houden de participanten een reisdagboekje bij. Dit reisdagboekje wordt parallel met de GPS-loggers door de participanten ingevuld. Voor het maken van de kaarten spelen tevens de reisdagboekjes een belangrijke rol. Met behulp van de reisdagboekjes kunnen aan de punten en lijnen in de kaarten betekenissen toegekend worden. De punten worden plekken en de lijnen worden fysieke verplaatsingen.

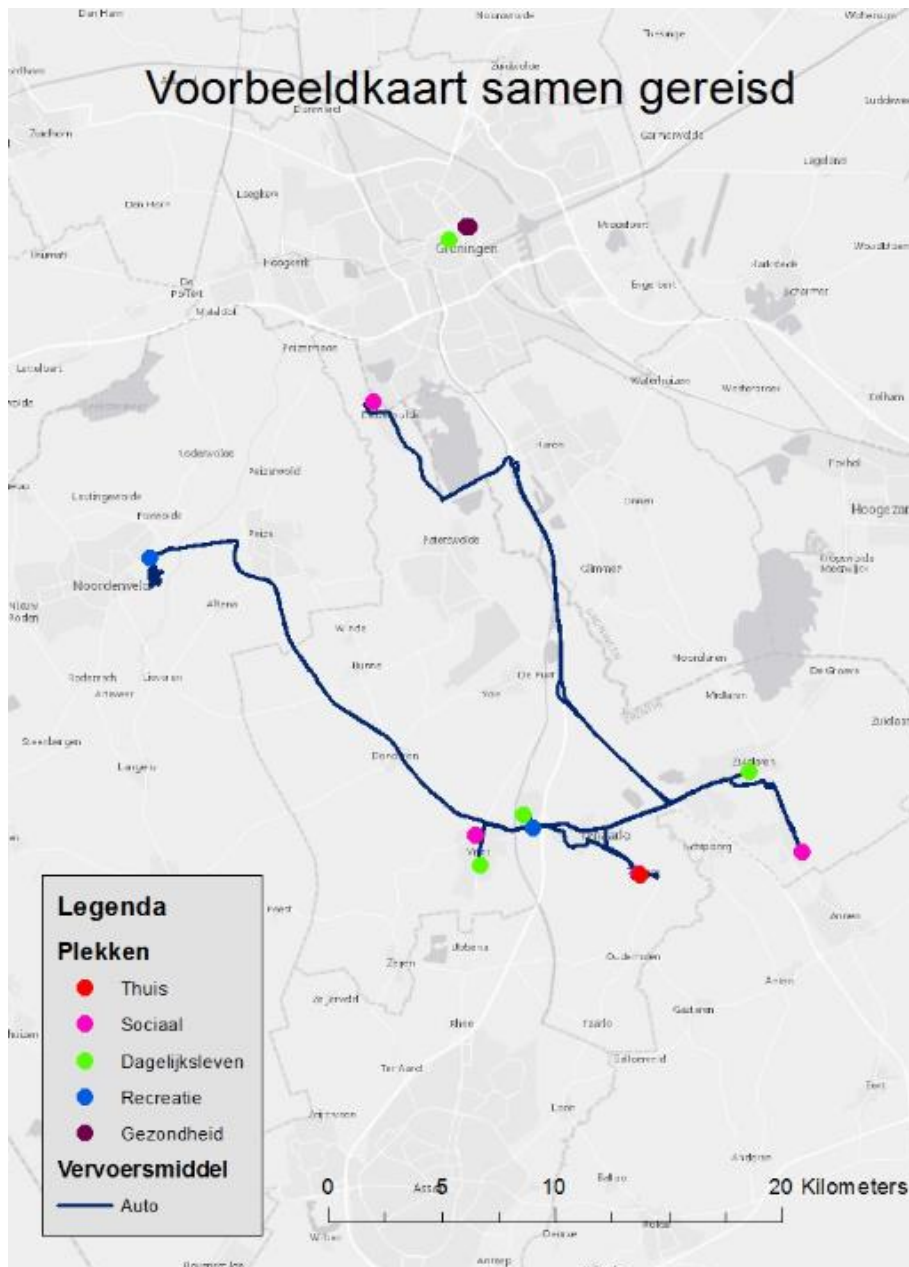
Daarnaast is het mogelijk op basis van de reisdagboekjes te onderscheiden of een fysieke verplaatsing alleen of samen wordt afgelegd. Met behulp van de GPS-loggers, dagboekjes en GIS is

het mogelijk de fysieke verplaatsingen van de participanten in kaart te brengen. Door het gebruik van deze onderzoeksmethoden wordt er meer diepgang gecreëerd met betrekking tot het fysieke mobiliteitsgedrag van de participanten (Clifford et al. 2012). De kaarten 2, 3 en 4 dienen als voorbeeldkaart om duidelijk te maken wat voor kaarten tijdens het interview gebruikt werden.

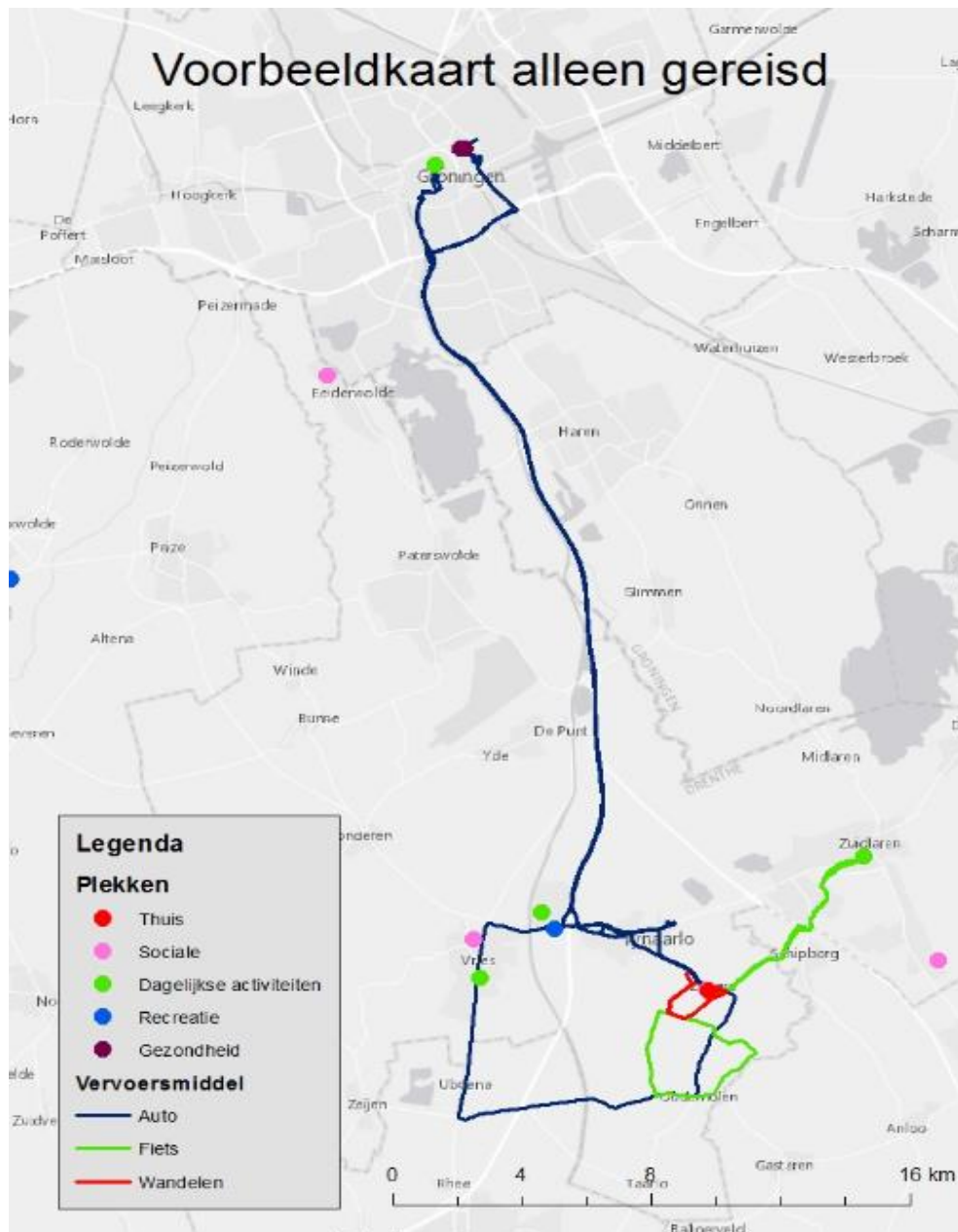
Kaart 2: Voorbeeldkaart fysieke verplaatsingen (Bron: Participant 9, GPS data & GIS)

In kaart 2 wordt een overzicht van de fysieke verplaatsingen, de activiteiten en het soort van vervoersmiddel van participant 9 geïllustreerd.

Kaart 3: Voorbeeldkaart samen gereisd (Bron: Participant 9, GPS data & GIS, 2015)

Kaart 3 illustreert de fysieke verplaatsingen, activiteiten en het soort vervoersmiddel die participant 9 met een andere persoon heeft ondernomen. In het interview werd bijvoorbeeld de vraag gesteld wat de reden is dat de participant alleen de auto samen met een ander persoon gebruikt.

Kaart 4: Voorbeeldkaart alleen gereisd (Bron: Participant negen, GPS data & GIS, 2015)

In kaart 4 worden alle fysieke verplaatsingen en vervoersmiddelen geïllustreerd die participant 9 alleen heeft afgelegd. Dit is alvast een eerste indicatie over hoe onafhankelijk deze participant is. In het interview kan een dergelijke kaart ondersteuning bieden om er achter te komen hoe zelfstandig en onafhankelijk de participant is met betrekking tot zijn of haar mobiliteit.

Nadat deze onderzoeksmethoden voltooid en geanalyseerd waren, zijn er diepte interviews met de participanten gehouden. Bij deze onderzoeksmethode worden er een aantal openvragen gesteld aan de participant. Vervolgens kan de participant open antwoorden geven op de vragen (O'Leary, 2010). Voor dit onderzoek zijn er acht primaire vragen opgesteld. Tevens zijn er onder de specifieke primaire vraag verschillende secundaire vragen opgenomen. Aan het einde van de interviewgide is er nog een aantal afsluitende vragen. Deze vragen gaan enerzijds over persoonlijke gegevens zoals geslacht, burgerlijke staat en werk. Anderzijds gaan de vragen over hoe de participanten mobiliteit en onafhankelijkheid in Zeegse ervaren. Tevens wordt tijdens het interview gebruik gemaakt van de

kaarten die het fysieke mobiliteitsgedrag van de participant weerspiegelen. De gedachte achter het gebruik van de kaarten is, dat de participant hierdoor op zijn of haar fysieke mobiliteit kan reflecteren. Daarnaast dient het als herinneringssteuntje voor de participant om zich te herinneren wat diegene die week gedaan heeft. De interviewvragen baseren zich enerzijds op het theoretisch kader, de kaarten en de gebruikte literatuur van het onderzoek van Susanne Brugman en anderzijds op mijn onderzoek. Door het stellen van de primaire vragen en de daarbij behorende secundaire vragen is het mogelijk om de onderzoeksvraag en de deelvragen te beantwoorden (Clifford et al. 2012). In bijlage 2 is de interviewgide opgenomen.

De afgenomen interviews worden vervolgens getranscribeerd. Voor de analyse van de getranscribeerde interviews wordt een coderingsschema gebruikt. De codes uit het coderingsschema worden opgesteld met behulp van de literatuur en door middel van vrije associatie aan het onderwerp. De codes kunnen verdeeld worden in deductieve en inductieve codes. Inductieve codes zijn ontstaan tijdens het lezen en de analyse van de interviews. De deductieve codes baseren op eerder beschreven thema's. Een voorbeeld van een inductieve code is het maken van nieuwe contacten op hogere leeftijd. Er wordt gebruik gemaakt van een coderingsschema omdat de informatie uit de verschillende interviews met behulp van het schema gesorteerd en vergeleken kunnen worden (O'Leary, 2010). In bijlage 3 is het coderingsschema opgenomen. Daarnaast worden in dit schema de codes per thema uitgelegd.

Het interview vindt bij de participant thuis plaats. Dit, om het voor de participanten zo comfortabel mogelijk te maken. Mogelijkerwijs praat de participant thuis opener over het thema. Desondanks moet men ook bedenken dat de huiselijke omgeving een belemmerende factor kan zijn. Bijvoorbeeld als andere familieleden thuis zijn en de participant geen antwoord wil geven op de vragen in het bijzijn van hun partner. Met behulp van een audiorecorder (smartphone) wordt het interview opgenomen en de data opgeslagen. Vooraf wordt echter aan de participant gevraagd of hij/zij daarmee akkoord gaat. Daarnaast wordt het interview ook opgenomen met de smartphone van Susanne.

Door de combinatie van al deze onderzoeksmethoden en de uiteindelijke analyse van de verkregen data kan de onderzoeksvraag beantwoord worden. Met behulp van de GPS-loggers en de reisdagboekjes kan de mobiliteit in kaart worden gebracht (Deelvraag 1). Door middel van de interviews kunnen de vragen beantwoordt worden: *"Hoe ervaren vrouwelijke en mannelijke 65-plussers mobiliteit in Zeegse?"*, *"Hoe ervaren vrouwelijke en mannelijke 65-plussers onafhankelijkheid in Zeegse op basis van de welzijnsdimensie – onafhankelijkheid?"*.

Door middel van de kaarten en de interviews kan onderzocht worden of er een verschil bestaat in de perceptie van ouder worden in Zeegse tussen mannelijke en vrouwelijke 65-plussers op het gebied van mobiliteit en onafhankelijkheid.

Over het algemeen is de kwaliteit van de data in orde. Hierbij moet worden vermeld dat sommige kaarten alleen op 6 dagen zijn gebaseerd, omdat de GPS-logger één dag uit stond. Voor deze handhaving is toch gekozen omdat we alleen willen weergeven hetgeen we ook daadwerkelijk gemeten hebben.

3.2 *Secundaire data*

In het onderzoek is gebruik gemaakt van het Centraal Bureau voor de Statistiek om het dorpje Zeegse te beschrijven. De gebruikte data gaat vooral over bevolkingsgetallen en prognoses over verdere vergrijzing.

3.3 *Ethische vraagstukken*

Door het gebruik van de boven genoemde onderzoeksmethoden geven de participanten veel persoonlijke informatie prijs. Hierdoor komen ethische vraagstukken aan bod. Het is mogelijk dat sommige participanten bang zijn dat de verkregen informatie samen met hun naam doorgegeven zal worden. En dat het niet duidelijk is voor de participanten wat er met de informatie gedaan wordt. Dit is voorkomen door vooraf een brief op te stellen waarin beschreven staat, wat er met de informatie gedaan wordt en wie de informatie te lezen krijgt. In de brief is vermeld dat de namen van de participanten in de bachelor scriptie gecensureerd worden. Hierdoor is het niet meer mogelijk om te achterhalen van wie deze informatie afkomstig is. Daarnaast wordt in de brief benadrukt dat alleen de begeleiders de ongecensureerde informatie te horen en te lezen krijgen. Verder wordt de informatie gebruikt om deze bachelor scriptie te schrijven en voor onderwijs- en onderzoeksdoeleinden. In de brief wordt ook aangegeven dat de bachelor scriptie geüpload kan worden. Hierdoor is het mogelijk dat andere RUG studenten de scriptie lezen. Verder is de toestemming van de participanten noodzakelijk voor het verwerken van de persoonlijke informatie. In dit onderzoek ben ik een 'outsider' hetgeen als gevolg heeft dat ik relatief objectief ben. Daarnaast kan dit negatief zijn, omdat het mogelijk is dat de bewoners geen informatie met mij willen delen.

Hoofdstuk 4 - Resultaten

4.1 Persoonskenmerken

Zoals figuur 4 (2015) illustreert, zijn de tien participanten ouder dan of gelijk aan 65 jaar. Er bestaat echter wel een relatief groot leeftijdsverschil tussen de participanten. Zo is bijvoorbeeld participant 5 65 en participant 9 79. Daarnaast wonen alle participanten in het dorp Zeegse, zijn negen van de tien getrouwd en hebben negen van de tien kinderen. Verder zijn de tien participanten verdeeld in vier vrouwen en zes mannen (Figuur 4, 2015). De gezondheid kan invloed hebben op de mobiliteit en het welzijn van een persoon. Alle participanten beschrijven zichzelf als gezond. Maar er is af en toe wel sprake van een afname van de gezondheid zoals beschreven in het volgende citaat.

"Nou het wordt allemaal een tikkie minder he! (...) Uh, ja waar merk je dat aan... Nou je wordt iets langzamer, je krijgt iets eerder, kennelijk val je iets sneller in slaap midden op de dag, uuhm... Je hebt niet meer dat uithoudingsvermogen dat je vroeger had. Dat soort dingen. Dus ik heb een e-bike aangeschaft, en daardoor neem ik weer makkelijker de fiets." (Interview mannelijke participant 1, 2015).

Participant	Leeftijd	Geslacht	Burgerlijke staat	Kinderen	Woonplek	Gevoel over gezondheid
1	73	Man	Getrouwd	Twee	Zeegse	Gezond
2	72	Vrouw	Getrouwd	Geen	Zeegse	Gezond
3	70	Vrouw	Getrouwd	Twee	Zeegse	Gezond
4	73	Vrouw	Weduwe	Twee	Zeegse	Gezond
5	65	Man	Getrouwd	Één	Zeegse	Gezond
6	66	Man	Getrouwd	Twee	Zeegse	Gezond
7	75	Man	Getrouwd	Één	Zeegse	Gezond
8	66	Vrouw	Getrouwd	Twee	Zeegse	Gezond
9	79	Man	Getrouwd	Twee	Zeegse	Gezond
10	67	Man	Getrouwd	Twee	Zeegse	Gezond

Figuur 4: Persoonskenmerken (Bron: Interviews, 2015)

4.2 Ageing in place

De perceptie van het thuis ouder worden is over het algemeen positief. De participanten vertellen dat ze het liefst thuis in Zeegse oud willen worden en niet in een andere stad of in een zorginstelling. Zoals beschreven in het volgende citaat.

"Nu niet. Nee absoluut niet. Daar ben je, ik denk dat je daar eerder een nummer bent, jij woont op nummer 7. En dat is die mevrouw van 7. Terwijl ik hier (Naam participant) ben, en niet die mevrouw van 12." (Interview vrouwelijke participant 8, 2015).

Dit kan verklaard worden doordat ouderen graag thuis oud willen worden vanwege de onafhankelijkheid en de sociale contacten (Wiles et al. 2011). Echter, er is er ook één participant die niet thuis in Zeegse oud wil worden. Deze participant geeft hiervoor verschillende redenen aan, één hiervan is:

"Want je bent als je ouder word dan wordt het wel anders met autorijden. Mogelijker wijze. Dat dat eh dan is het handiger de winkels dichterbij te hebben." (Interview mannelijke participant 6, 2015)

Dit illustreert dat voor deze participant mobiliteit een belangrijke rol speelt voor het thuis ouder worden in Zeegse. Deze participant is zich er van bewust dat de mobiliteit waarschijnlijk minder zal worden naarmate hij ouder wordt. Waardoor een verhuizing naar een stad of groter dorp eminent is, om nog verder onafhankelijk dagelijkse activiteiten te kunnen ondernemen.

Zoals Perez et al. (2001) beschrijven, speelt de tevredenheid over de woning een belangrijke rol voor het thuis ouder worden. Over het algemeen zijn alle participanten tevreden over hun woning zoals in het volgende citaat duidelijk wordt.

Interviewer: "Oké en u voelt zich hier thuis in dit huis?" A: "Ik wil hier niet weg! (...) Ja het is al 40 jaar mijn huis. Ik weet ook niet wat het prettigst is. (...) Gewoon alles met elkaar." (Interview vrouwelijke participant 4, 2015)

Daarnaast beschrijven alle participanten dat hun woning geschikt is om er in oud te worden. Ook noemen ze mogelijke oplossingen en aanpassingen zoals het inbouwen van een traplift.

"Nou in ieder geval ons huis is erop aangepast dat we volledig beneden kunnen wonen. Uhm, om hier oud te worden denk ik ook als het kan (...)." (Interview participant acht, 2015)

"Kan ik niet meer naar boven, neem ik een traplift. Ik ben overal op voorbereid." (Interview vrouwelijke participant 4, 2015)

Verder wordt uit de interviews duidelijk dat over het algemeen de echtgenoot/echtgenote een primaire rol speelt bij de beslissing om thuis ouder te worden, zoals beschreven in het ondergenoemde citaat. Een mogelijke verklaring voor deze uitkomst is dat de partners invloed uitoefenen op het gezamenlijke leven en de beslissing over de locatie van het ouder worden. Chapman en Peace (3, 2008) beschrijven dat oudere vrouwen die ruraal wonen zeer gehecht zijn aan hun woonomgeving.

A: "Ja zeker, het is natuurlijk een samenspel tussen mijn vrouw en mij. Dat is zolang als we er gelijk nog over denken. We wonen hier prima. Maar ja, als dat niet meer zo is, ga je naar alternatieven kijken". (...) Interviewer: "Het is samenleven zonder partner. Bijvoorbeeld als u vrouw, dat is nu even heel heftig, overlijden zou. Ehm zou u dan nog hier willen blijven wonen? A: Nou dat dat week ik zo niet. Dat zou heel discutabel zijn of ik hier blijf. Ik denk het niet nee!" (Interview mannelijke participant 9, 2015)

4.2.1 Verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot Ageing in place

Zoals in paragraaf 4.3 beschreven wordt is de perceptie over het thuis ouder worden in Zeegse over het algemeen positief. Daarnaast kan op basis van de tien interviews niet aangetoond worden dat er een verschil bestaat tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers in de perceptie over het thuis ouder worden in Zeegse. Alleen één mannelijke participant geeft aan dat hij niet thuis in Zeegse oud wil worden (Figuur 5, 2015). Zoals eerder vermeld geeft deze mannelijke participant aan dat het mobiel zijn een belangrijke rol speelt in de keuze om in Zeegse oud te worden (Interview mannelijke participant 6, 2015).

Interviewer: "Maar u wilt hier niet oud worden toch? A: Nee, nee, nee". (Interview mannelijke participant 6, 2015)

Oudere vrouwen die ruraal wonen zijn over het algemeen zeer aan hun woonomgeving gehecht (Chapman & Peace 3, 2008). Dit is terug te zien in het volgende citaat.

"Ja het sociale, want ik zeg ook van want iedereen weet dat mijn (echtgenoot) zo heel vroeg overleden is. Dus vooral in het begin zeg je nou ik kan bij bewijs van spreke overal aanbellen. Is er plotseling iets dan kan ik overal aanbellen. Maar ga ik bijvoorbeeld naar Vries dan ben ik mevrouw huppeké. Ja en dan gewoon éne van de zoveel." (Interview vrouwelijke participant 4, 2015).

Dit is echter ook gebleken uit de interviews met de mannelijke 65-plussers. Vooral de sociale contacten in Zeegse zijn een reden om niet te verhuizen, zoals de mannelijke participant 1 vertelt.

"Eeh negatief is natuurlijk, men zegt dat men oude bomen niet moet verplanten. Als ik nu ergens anders heen zou gaan, wie zit daar op mij te wachten? Ja dan heb ik helemaal, behalve misschien twee burens om me heen, heb ik helemaal niemand die ik zou kennen." (Interview mannelijke participant 1, 2015)

Participant	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Geslacht	Man	Vrouw	Vrouw	Vrouw	Man	Man	Man	Vrouw	Man	Man
Thuis oud worden in Zeegse	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja

Figuur 5: Ageing in place en geslacht (Bron: Interviews, 2015)

4.3 Mobiliteitsdimensie

Acht van de tien participanten geven aan dat de week waarin ze de GPS-logger bij zich hadden een normale/-doorsnee week was (Figuur 6, 2015). De voorbeeldkaarten twee, drie en vier laten de fysieke verplaatsingen zien. Op basis van de GPS data, reisdagboekjes en de interviews wordt duidelijk dat de participanten relatief mobiel zijn. Ze kunnen allemaal zelfstandig autorijden en zijn tot zekere mate onafhankelijk met betrekking tot mobiliteit (Figuur 6, 2015).

Interviewer: *"Ja wat houdt mobiel zijn voor u in?"* A: *"Nou dat houd in dat eh zelfstandig auto kunnen rijden, fietsen belangrijk, eh maar dat zijn wel voorwaarden om hier eh nog enigszins weg te kunnen."* (Interview vrouwelijke participant 2, 2015)

Uit dit citaat wordt wederom duidelijk dat onafhankelijkheid invloed heeft op de mobiliteit. Zelfstandig auto kunnen rijden is een vorm van onafhankelijk zijn (Ziegler & Schwanen, 2011). Daarnaast wordt uit dit citaat duidelijk dat mobiliteit een belangrijke rol speelt bij het thuis ouder worden in Zeegse. De participanten ervaren mobiliteit als een belangrijk onderdeel om in Zeegse te kunnen wonen. Zoals uit het volgende citaat blijkt:

"Ik: (...) Maar als u het (autorijden) niet meer kunt?" A: *"Dan zijn we hier weg. Dan kun je hier niet wonen. Ja Trias kun je nog bellen."* (Interview mannelijke participant 7, 2015)

Verder wordt uit de analyse van de reisdagboekjes, kaarten en interviews duidelijk dat de fiets ook een belangrijke bijdrage levert aan de fysieke verplaatsingen. Over het algemeen beschrijven de participanten dat naast de auto, de fiets graag gebruikt wordt als vervoersmiddel voor dagelijkse activiteiten.

"We doen heel veel met de fiets, kleine boodschapjes doen wij op de fiets. Als het mooi weer is tenminste." (Interview mannelijke participant 5, 2015)

Op basis hiervan kan men stellen dat de participanten fysiek gezond zijn. Anders zouden zij de fiets niet als belangrijk vervoersmiddel aangeven.

Participant	Geslacht	Alleen verplaatsingen afleggen	Normale Week	Onafhankelijk m.b.t. mobiliteit	Fysieke gesteldheid
1	Man	Ja	Nee	Ja	Goed
2	Vrouw	Ja	Nee	Ja	Goed
3	Vrouw	Ja	Ja	Ja	Niet optimaal
4	Vrouw	Ja	Ja	Ja	Niet optimaal
5	Man	Ja	Ja	Ja	Goed
6	Man	Ja	Ja	Ja	Goed
7	Man	Ja	Ja	Ja	Goed
8	Vrouw	Ja	Ja	Ja	Goed
9	Man	Ja	Ja	Ja	Goed
10	Man	Ja	Ja	Ja	Goed

Figuur 6: Mobiliteit (Bron: Interviews, kaarten en reisdagboekjes, 2015)

4.3.1 Verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot mobiliteit

Door middel van de GPS- data en GIS is het mogelijk om de fysieke afstanden in kaart te brengen. Zoals in paragraaf 4.3 beschreven wordt, ogen de participanten allemaal relatief mobiel. Op basis daarvan en op basis van de kaarten is er geen verschil zichtbaar in mobiliteit tussen de vrouwelijke en mannelijke 65-plussers. Dit komt niet overeen met de theorie van Giesel et al. (2013). Hierin wordt beschreven dat vrouwelijke 65-plussers minder mobiel zijn dan mannelijke 65-plussers. Tevens wordt door middel van de interviews achterhaald hoe de participanten mobiliteit in Zeegse ervaren. Hierin bestaat ook wederom geen verschil tussen vrouwen en mannen. Beide geslachten ondervinden *mobiel zijn* als een noodzakelijk onderdeel om in Zeegse oud te kunnen worden (Figuur 6, 2015).

4.4 Welzijnsdimensie

De in paragraaf 2.3 geformuleerde welzijnsdimensie *onafhankelijkheid* van Ziegler en Schwanen (2011) is terug te zien in de interviews. De participanten vertellen dat ze onafhankelijk zijn in hun dagelijks leven. Dit is voor een groot gedeelte het gevolg van de eerder beschreven mobiliteit waarover de participanten beschikken (Figuur 6, 2015). De onafhankelijkheid is terug te zien in het volgende citaat.

"Maar ik ga het liefst met eigen auto. Dat heb ik ook als ik naar Zuidlaren moet was op een gegeven moment ook iemand uit Zeegse. Ik zeg sorry als het niet nodig is dan ga ik niet samen rijden. Want dan kan ik weggaan wanneer ik wil als ik klaar ben, kan ik weggaan. Anders moet je misschien noch een half uur wachten.(...)" (Interview vrouwelijke participant 4, 2015)

In de interviews wordt echter duidelijk dat de participanten rekening houden met hun echtgenoot/echtgenote. Hierdoor bestaat er een bepaalde afhankelijkheid ook wat de mobiliteit betreft. Zoals een participant die beschrijft dat zijn vrouw niet meer graag autorijdt.

"Ja dat zeg ik, als ik zeg dat ik weg ga met de auto, dan zit zij er al in! Ik moet eigenlijk altijd met haar mee. Bijvoorbeeld boodschappen doen." (Interview mannelijke participant 7, 2015)

Daarnaast beschrijft een groot deel van de participanten een samenhang tussen gezondheid/welzijn en hun mobiliteit (Ziegler & Schwanen, 2011).

Interviewer: *"(...) Dus u heeft een goed gevoel over uw gezondheid? A: Ja ik zei al dat ik zeg, fietsen, wandelen, met de auto ergens naar toe gaan, goed dat moet je toch ook gewoon kunnen volhouden, ja maakt niet uit."* (Interview vrouwelijke participant 8, 2015)

Tevens beschrijven sommige participanten een afname van de mobiliteit. Dit is terug te zien in het volgende citaat:

"Maar de laatste keer zijn we gewoon met de auto gegaan. Ja dan rijdt zij, ik ga nooit zo ver meer." (Interview vrouwelijke participant 4, 2015)

Een mogelijke verklaring hiervan is de afname van de gezondheid zoals beschreven door participant 4:

"Niet van mezelf, nu met mijn heup ben ik wel wat beperkt als ik wil bukken of zo, dan werkt het niet helemaal" (Interview vrouwelijke participant 4, 2015)

4.4.1 Verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot onafhankelijkheid

Over het algemeen verschilt de mate van onafhankelijkheid niet tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers. Op basis van de kaarten en de interviews wordt duidelijk dat de participanten zich als onafhankelijk beschouwen (Figuur 5, 2015). In paragraaf 2.5 wordt de theorie van Muckenhuber et al. (2013) genoemd waarin wordt beschreven dat er een verschil bestaat tussen mannelijke en vrouwelijke 65-plussers met betrekking tot instandhouding van sociale contacten. Dit is terug te zien bij een aantal mannelijke participanten.

Interviewer: *"En u zei dat u vroeger ook heel veel werkten. En komt het daardoor ook dat u niet zo veel mensen zag?" A: "Ja ja, ik kwam dan ook niet zo veel in aanraking met andere mensen. Ja hier in de buurt dichtbij en daar hout het dan mee op."* (Interview mannelijke participant 7, 2015) *"Ehmm, maar ik zelf omdat ik altijd gewerkt heb, stond ik redelijk buiten spel."* (Interview mannelijke participant 1, 2015)

4.5 Infrastructuur en bebouwing van de woonomgeving en de invloed op ageing in place

De woonomgeving van Zeegse speelt een belangrijke rol voor het thuis ouder worden. Uit de interviews blijkt dat de participanten de woonomgeving, met name de natuur van Zeegse, hoog waarderen:

"Ik vind, je woont hier lekker rustig, vrij, in een natuurlijke omgeving. Je stapt hier op de fiets en dan kan je alle kanten op, je hebt overal fietspaden, en zulk soort dingen allemaal." (Interview mannelijke participant 5, 2015)

Evenals Lager (2015) in haar proefschrift beschrijft, wordt uit de analyse van de reisdagboekjes, kaarten en interviews duidelijk, dat het merendeel van de participanten graag wandelt in de omgeving van Zeegse. Zoals beschreven door de mannelijke participant 10:

"(..) die vrijheid spreekt ons aan en de bossen en het water en wandelpaden en fietspaden.(...)De vrijheid en de ruimte en wandelen, we mogen graag wandelen. Fietsen, je kant alle kanten op het is heerlijkheid." (Interview mannelijke participant 10, 2015).

Daarnaast beschrijft een groot deel van de participanten de infrastructuur en de bebouwing als prettig. Zo is de goede bereikbaarheid van de grotere steden voor de mannelijke participant 8 een belangrijke overweging om in Zeegse te wonen.

"Ja en we zitten natuurlijk ook nog langs de snelweg. Dat is natuurlijk ook nog wel heel belangrijk. We zitten binnen 10 minuten in Assen en een kwartier in Groningen. Nog niet eens denk ik."(...)"Ehm ook ik kan hier met mijn kleinkinderen wandelen. Gewoon midden op de weg. Alleen op dat stukje als we er hier uitkomen en via de hoofdweg dan is het even opletten. Het is natuurlijk een doorgaande route naar Oudemolen en dan verder." (Interview mannelijke participant 8, 2015).

Zoals uit bovenvermeld citaat naar voren komt, beschrijft de participant de infrastructuur als relatief veilig en als niet storend. Er zijn echter participanten die er anders over denken. Vooral met betrekking tot de snelheid waarmee mensen over de hoofdweg rijden, zijn er veel klachten.

"Nou dat vele verkeer hier langs, dat is eigenlijk een ergernis. En dat hier veel te snel gereden wordt en er wordt niet op gecontroleerd. Dus ehm, ja." (Interview mannelijke participant 7, 2015).

De meerderheid beschrijft echter de infrastructuur en bebouwing als veilig en vinden zij het fijn om er te wandelen. Dit kan verklaard worden doordat de veiligheid van straten invloed kan hebben op het mobiliteitsgedrag van ouderen (Zeitler et al. 2012).

Interviewer: *"Ja dat viel ons ook wel op, dat u veel wandelt. Dan hadden we daar ook nog een vraag over, voelt u zich hier veilig hier om hier 's avonds te wandelen of alleen te wandelen?"* A: *"Ja hoor."* (Interview vrouwelijke participant 2, 2015).

Zoals beschreven in paragraaf 2.5 beschrijven Young et al. (2004) dat de veiligheid van de woonomgeving invloed heeft op het mobiliteitsgedrag van oudere vrouwen. Dit is terug te zien in de interviews. Zoals eerder beschreven voelen zich zowel de vrouwelijke als de mannelijke 65-plussers

veilig in Zeegse. Het volgende citaat is van een vrouwelijke participant en zij beschrijft haar gevoel van veiligheid met betrekking tot de omgeving van Zeegse als volgt:

Interviewer: *"(...) Zou u dan bijvoorbeeld ook als het donker wordt alleen naar buiten gaan wandelen? Is dat hier prima te doen?"* A: *"Ja ik ben niet zo bang. Ik ga ook wel in het donker naar een vriendin in Schipborg, koffie drinken op een avond."* Interviewer: *"En gaat u dan met de auto?"* A: *"Nee met de fiets."* (Interview vrouwelijke participant 3, 2015)

Hoofdstuk 5 – Conclusie

Het concept *ageing in place* wordt als beleidsmiddel gehandhaafd. Het dient als goedkopere methode om de zorg van een vergrijzende bevolking te regelen (Rubin et al. 2009). Wiles et al. (2011) beschrijven dat vrouwelijke en mannelijke 65-plussers de voorkeur hebben om thuis oud te worden om onafhankelijker te zijn en om de sociale contacten beter te kunnen onderhouden. Dit is terug te zien bij de oudere bevolking in Zeegse. De mobiliteit en het welzijn beïnvloeden het thuis oud worden. Voornamelijk de mobiliteit en de daaruit voortvloeiende onafhankelijkheid zijn voor de 65-plussers belangrijk om in Zeegse oud te kunnen worden.

Naast de eerder beschreven redenen speelt ook de omgeving een belangrijke rol voor het thuis ouder worden. De participanten, ongeacht het geslacht, ervaren de omgeving als veilig en vinden de natuur belangrijk. Hierdoor biedt hun de omgeving de mogelijkheid mobiel te zijn. In het model van Ziegler en Schwanen (2011) wordt een samenhang beschreven tussen mobiliteit en welzijn. Over het algemeen zijn alle tien participanten relatief mobiel. Daarnaast omschrijven de participanten zich als onafhankelijk met betrekking tot hun mobiliteit. Dit is grotendeels terug te zien in de kaarten. Over het algemeen zijn de tien participanten uit Zeegse mobiel genoeg om sociale contacten te onderhouden. Zoals hierboven beschreven kan men concluderen dat de participanten mobiliteit als een belangrijke factor zien voor hun welzijn/ onafhankelijkheid.

In Zeegse is er over het algemeen geen verschil tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot de perceptie van het thuis ouder worden en de mobiliteit. Er bestaat echter wel een verschil met betrekking tot de instandhouding van sociale contacten. Een aantal mannelijke participanten hebben moeite met de instandhouding van sociale contacten, omdat zij vroeger buitenhuis werkten. Hierdoor konden de mannen in vergelijking tot hun vrouwen minder sociale contacten in de buurt onderhouden. Dit komt overeen met de theorie van Muckenhuber et al. (2013).

Op basis van het voorgaande kan worden geconcludeerd dat er in dit onderzoek geen verschil bestaat tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers in de percepties van het ouder worden in Zeegse op het gebied van mobiliteit, onafhankelijk en hoe ze de omgeving ervaren. Daarentegen bestaat er wel een verschil tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot de instandhouding van sociale contacten.

Aanbevelingen

Niet alle vrouwelijke en mannelijke 65-plussers kunnen het zich veroorloven om op deze manier oud te worden zoals de participanten in dit onderzoek. De sociaal economische status van de participanten werd buiten beschouwing gelaten. Dit zou in een vervolgonderzoek een interessant aanknooppunt kunnen zijn. Daarnaast zou in vervolgonderzoek de redenen achter het minimale verschil tussen mannelijke en vrouwelijke 65-plussers in perceptie van ouder worden in Zeegse op het gebied van mobiliteit en onafhankelijkheid verder onderzocht kunnen worden. Tevens zou het effect van het verschil tussen vrouwelijke en mannelijke 65-plussers met betrekking tot sociale contacten verder onderzocht kunnen worden.

Reflectie

Omdat ik een vrouw ben is het mogelijk dat er sprake was van een betere communicatie met de vrouwelijke participanten dan met de mannelijke. Dit kan mogelijk effect hebben op mijn neutraliteit tijdens de interviews, waardoor de resultaten een beetje vertekend kunnen zijn.

De kaarten van de verschillende participanten worden niet in de bijlage gezet. Hiervoor is gekozen omdat de kaarten over het algemeen niet sterk van elkaar verschillen met betrekking tot de gemeten mobiliteit en de onafhankelijkheid om zich te kunnen verplaatsen. Daarnaast wordt in de tekst naar een voorbeeldkaart verwezen (Kaart 2,3 & 4, 2015). Hierdoor krijgt de lezer een impressie over hoe de kaarten tijdens de interviews en de analyse gebruikt werden.

Literatuurlijst

- Chapman, S.A. & Peace, S. (2008). Rurality an ageing well: 'a long time here'. In N. Keating (Red.), *Rural Ageing* (21-31). Bristol: University of Bristol.
- Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (2012). *Key methods in geography*. 2de Editie London: SAGE Publications Ltd.
- Dobbs, B. & Strain, S. (2008). Staying connected: issues of mobility of older rural adults. In N. Keating (Red.), *Rural Ageing* (87-95). Bristol: University of Bristol.
- Egdom, G. van (1997). Housing for the elderly in the Netherlands: A care problem. *Ageing International*, 23, 165-128.
- Gemeente Tynaarlo (2013). *Structuurvisie Wonen 2013*. Tynaarlo: gemeente Tynaarlo.
- Giesel, F., Köhler, K. & Nowossadeck, E. (2013). Alt und immobil auf dem Land? Mobilitätseinschränkungen älterer Menschen vor dem Hintergrund einer zunehmend problematischen Gesundheitsversorgung in ländlichen Regionen. *Bundesgesundheitsblatt – Gesundheitsforschung – Gesundheitsschutz*, 56, 1418-1424.
- Keating, N. (2008). *Rural Ageing: A good place to grow old?* Bristol: University of Bristol.
- Law, R. (1999). Beyond 'woman and transport': towards new geographies of gender and daily mobility. *Human Geography*, 23, 4, 576-588.
- Lager, D. (2015). *Perspectives on ageing in place*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Muckenhuber, J., Stronegger, W.J. & Freidl, W. (2013). Social capital affects the health of older people more strongly than that of younger people. *Ageing & Society*, 33, 853-870.
- Nationaal Kompas Volksgezondheid (2014). Vergrijzing: Wat zijn de belangrijkste verwachtingen voor de toekomst? Geraadpleegd op 18-09-2015 via <http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/vergrijzing/toekomst/>. Bilthoven: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- O'Leary, Z. (2010). *The essential guide to doing your research project*. 2e druk. London: SAGE Publications Ltd.
- Rojo Perez, F., Mayoralas Fernandez, G.F., Pozo Rivera, E. & Rojo Abuin, J.M. (2001). Ageing in Place: Predictors of the residential satisfaction of elderly. *Social Indicators Research*, 54, 173-208.
- Rubin, L., Renkema, J., Downie, S. & Romer, R. (2009). *Naturally occurring retirement communities and neighborhood villages*. Rapport 2009-11. Montgomery: Office of Legislative Oversight (OLO).
- StatLine (2015). Kerncijfers wijken en buurten 2009-2012. Geraadpleegd op 18-09-2015 via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70904ned&D1=0-1,4-5,10,43-57&D2=16151-16152,16155&D3=a&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- StatLine, (2015). Levensverwachting; geslacht en leeftijd, vanaf 1950 (per jaar). Geraadpleegd op 12-12-2015 via [http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=3736oned&D1=3&D2=a&D3=51,56,61,66,71,76,81,86,91,96&D4=0,5,10,15,20,25,30,35,40,45,50,55,\(l-1\)-l&HD=151212-1058&HDR=T,G3&STB=G1,G2](http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=3736oned&D1=3&D2=a&D3=51,56,61,66,71,76,81,86,91,96&D4=0,5,10,15,20,25,30,35,40,45,50,55,(l-1)-l&HD=151212-1058&HDR=T,G3&STB=G1,G2). Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Wiles, J.L., Leibing, A., Guberman, N., Reeve, J. & Allen, R.E.S. (2011). The meaning of "ageing in place" to older people. *The Gerontologist*, 52, 375-66.

- Young, A. F., Russell, A. & Powers, J. R. (2004). The sense of belonging to a neighbourhood: can it be measured and is it related to health and well being in older women? *Social Science & Medicine*, 59, 2627-2637.
- Zeitler, E., Buys, L., Aird, R. & Miller, E. (2012). Mobility and active ageing in suburban environments: Findings from in-depth interviews and person- based GPS tracking. *Hindawi Publishing Corporation*, doi: 10.1155/2012/257186.
- Ziegler, F. & Schwanen, T. (2011). "I like to go out to be energised by different people": an exploratory analysis of mobility and wellbeing in later life. *Ageing & Society*, 31, 758-781.

Bijlagen

Bijlage 1: Voorbeeld reisdagboek

Maandag 7 september 2015

VOORBEELD
Maandag 7 september 2015

Over de activiteit				Over de reis		Bijzonderheden	
Tijdstip: van... tot ...	Welke activiteit?	Waar?	Met wie?	Gepland of ongepland?	Vervoers- middel(en)	Met wie gereisd?	
08.20-08.55	Boodschappen	Albert Heijn in <u>Paddepoel</u>	Alleen	Gepland	Fiets	Buurvrouw	Fietspad was afgesloten dus we moesten omfietsen
12.50-13.40	Medische afsprak	UMCG	Alleen	Gepland	Auto	Alleen	Geen
16.00-16.30	Bewegen	Door het park	Alleen	Ong gepland	Lopend	Alleen	Schoondochter tegengekomen
18.10-20.45	Sociaal; samen eten	Huis van dochter	Dochter (Hanneke)	Gepland	Lopend	Alleen	Het was glad

Bijlage 2: Interviewguide

Algemene introductie

Uitleg over het onderzoek:

Goedemorgen/ middag meneer/ mevrouw...,

Bedankt dat u mee wilt doen aan mijn onderzoek.

Mijn naam is Susanne Brugman/Victoria Renzelmann en ik ben een bachelor student Sociale Geografie en Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Voor mijn bachelor scriptie zou ik graag meer te weten willen komen over het leven van 65 plussers in Zeegse. Mijn onderzoek gaat over de mobiliteit van 65 plussers.

Een aantal weken geleden heeft u acht dagen lang een GPS logger bij zich gedragen en een dagboekje bijgehouden. De data die daaruit voortkomt, hebben wij geanalyseerd en in kaart gebracht. Vandaag zou ik graag met u een interview voeren om nog meer informatie over het thema te krijgen. Het interview start met een paar inleidende vragen, daarna een paar vragen over het thema. Aan het einde van het interview worden nog een paar afsluitende vragen gesteld.

Het interview zal ongeveer een uur duren, maar dat is natuurlijk afhankelijk van hoeveel u met ons wilt delen. Daarnaast kunt u altijd aangeven om een pauze te willen nemen. Als u het niet erg vindt zou ik graag een audiorecorder gebruiken om ons gesprek op te nemen. De reden voor het gebruik van de audiorecorder is dat ik dan goed naar u kan luisteren. Daarnaast heb ik dan de mogelijkheid om het interview nogmaals te horen op een later moment. Met het opgenomen interview wordt zorgvuldig omgegaan alleen mijn medestudenten en onze begeleiders hebben toegang tot het bestand. Om te garanderen dat uw privacy gerespecteerd wordt, gebruik ik een pseudoniem voor u naam. Daarnaast zal de informatie die uit het interview voortvloeit gebruikt worden in het onderzoek van Susanne en mij. Verder worden de verzamelde gegevens gebruikt voor onderwijs- en onderzoeksdoeleinden. Echter is het niet mogelijk om te achterhalen dat de informatie van u afkomstig is.

Als ik mijn scriptie afgerond heb, kan ik u een kopie sturen. Dan heeft u de mogelijkheid om te lezen wat ik geschreven heb. Ik hoop dat alles duidelijk is.

Heeft u nog vragen? Heb ik de toestemming om het interview op te nemen?

*Nadat ik de recorder aanzet, vraag ik nogmaals om toestemming.

De kaarten worden digitaal gepresenteerd.

Inleidende vragen – persoonlijke karakteristieken

1. Kunt u iets over u zelf vertellen?

- Wat is uw leeftijd?
- Wat is u burgerlijke staat?
- Heeft u kinderen? Hoe veel? Jongens of meisjes?
- Wat was u werk?

- Waar werkt u nu?
- Wat zijn uw hobby's?

Wonen en thuis

- Hoe lang woont u al in Zeegse?
 - Hoe lang woont u in dit huis?
2. *Voelt u zich thuis in uw huis? Waarom (niet)?*
- Wat ervaart u als prettig aan dit huis? (en niet prettig?)
 - Wat zou u willen veranderen als het kon?

Buurt karakteristieken

3. *Hoe ervaart u het om in Zeegse te wonen?*
- Als u over het wonen in Zeegse nadenkt, wat ervaart u dan het prettigst? Wat is het prettigste aan om in Zeegse te wonen?
 - Als u over het wonen in Zeegse nadenkt, wat ervaart u dan het minst prettigst? Wat is het minst prettigste aan om in Zeegse te wonen?
 - Hoe vindt u de mensen in de Zeegse?
 - Samenstelling van de bevolking? (jong/oud)
 - Onderling contact jong/oud? Oud/oud?
 - Hoe zijn de onderlinge relaties? (Is het ieder op zich/eenheid/alles er tussen)

Ageing in place

4. *Wat zijn voor u de redenen om in Zeegse te blijven wonen?*
- Hoe lang zou u nog lang in Zeegse willen wonen?
 - Wat zijn de voordelen van in Zeegse blijven wonen?
 - Wat zijn de voordelen als u zou verhuizen naar een andere plek? (stad/platteland)
 - Wat zijn de nadelen van in Zeegse blijven wonen?
 - Wat zijn de nadelen van verhuizen naar de stad?
 - Voelt u zich onafhankelijk in het huis waar u nu woont?
 - Is het huis geschikt voor het ouder worden?
 - Met partner: Stel dat uw partner ziek zou worden, of zou overlijden, zou u hier dan willen blijven wonen?
 - Weduwnaar: Toen uw partner overleed, heeft u er toen over nagedacht om te verhuizen?
 - Is het samenleven zonder/met partner een reden om hier te blijven wonen?
 - Als u kijkt naar de komende jaren, is uw huis dan nog geschikt voor u? (voor- en nadelen)
 - Kunt u zich voorstellen in een zorginstelling te wonen? Waarom (niet)?
 - Wat zijn voor u de 3 belangrijkste redenen om hier oud te worden?
 - Wat zou het moment zijn dat u besluit om naar een andere plek/de stad te verhuizen?

Welzijn

5. Bent u goed ter been om ergens te komen?

- Wat is uw algemene gevoel over u gezondheid?
- Hebt u op dit moment klachten over uw gezondheid? (Zijn er beperkingen die u ervaart?)
- Hebben deze klachten invloed op uw dagelijks leven? Op welke aspecten vooral?
- Is uw gezondheid de laatste jaren veranderd? Werd het slechter of beter?
- Ondervindt u door deze klachten beperkingen op het gebied van mobiliteit/activiteiten? Zo ja, welke?
- Voelt u zich onafhankelijk van andere mensen om ergens naar toe te gaan? Waarom ja of nee?

Na het stellen van deze vragen wordt gereflecteerd op de kaart met de informatie of ze alleen of met anderen reizen.

Life-space

(Kaartje laten zien aan de participant)

6. Op basis van deze week (zie kaartje over activiteiten), komt dit overeen met een typische week van u?

- Zijn er plekken die niet op de kaart staan maar u nog even wilt benoemen?
- Is er iets veranderd in de grootte van uw leefomgeving de laatste jaren? Waardoor komt dit?
- Hoe ziet u de grootte van uw leefomgeving veranderen de komende jaren?

Vervoersmiddelen

7. Waarvoor (voor welk doel) gebruikt u de vervoersmiddelen het meeste? (auto, lopen, fietsen, OV)

- Als de auto/fiets/ov/lopen weg zou vallen, wat zou u dan voor vervoersmiddel gebruiken?
- Wanneer besluit u de auto/fiets/ov/lopen te gaan gebruiken? Doorvragen: weer, tijd, etc.
- Is dit terug te zien in de kaart? (kaart met de vervoersmiddelen wordt getoond)

Activiteiten

8. Kunt u mij de 5 meest belangrijke activiteiten in uw dagelijks leven vertellen?

- Op welke plek om u heen komt u het meest buiten uw huis? Welk vervoersmiddel? (Gereflecteerd op de kaarten over vervoersmiddelen en activiteiten)
- Heeft de buurt alles wat u nodig heeft? (In hoeverre is dit negatief voor het wonen in Zeegse?)

- Vind u dat de winkels ver weg zijn? (Doorvragen)

Afsluitende vragen

- Als u de baas zou zijn in Zeegse, wat zou u dan willen veranderen? (Zodat men er kan blijven wonen?)
- Hoe ziet u de toekomst?
- Heeft u nog iets toe te voegen?

Bijlage 3: Coderingsschema

Thema	Code	Type	Beschrijving
Week – GPS logger	Normale week of geen normale week	Deductief	Typische week?
Persoonlijke Karakteristieken	Leeftijd	Deductief	Wat is uw leeftijd?
	Geslacht	Deductief	Man of vrouw?
	Burgerlijke Staat	Deductief	Wat is u burgerlijke staat?
	Familie -Hoeveel kinderen -Familie in de omgeving	Deductief	Heeft u kinderen?
	Beroep	Deductief	Wat was u werk? Waar werkt u nu?
	Hobby	Deductief	Wat zijn uw hobby's?
Buurt karakteristieken	Woonplaats Zeegse	Deductief	Hoe ervaart u het om in Zeegse te wonen?
	Sociale contacten	Deductief	Onderling contact jong/oud? Oud/oud? Hoe zijn de onderlinge relaties? (Is het ieder op zich/eenheid/alles er tussen)
	Samenstelling van de bevolking	Deductief	Hoe vindt u de mensen in de Zeegse?
	Buurtspecificaties	Inductief	Hoe beschrijft de respondent de buurt

					<p>waar zij/hij in woont? Welke waarde hecht de respondent aan de buurt?</p> <p>Hoe ervaart de participant de bebouwde omgeving en de infrastructuur?</p>
		Infrastructuur en bebouwing	Deductief		
Welzijn en Mobiliteit		Fysieke gesteldheid	Deductief		<p>Bent u goed ter been om ergens te komen? Wat is uw algemene gevoel over u gezondheid?</p>
		Veranderingen in gezondheid	Deductief		<p>Is uw gezondheid de laatste jaren veranderd? Werd het slechter of beter?</p>
vervoersmiddel afhankelijkheid		Vervoersmiddel	Inductief		<p>Wordt vooral één soort van vervoersmiddel gebruikt?</p>
Wonen en thuis		Wooninformatie	Deductief		<p>Hoe lang woont u al in Zeegse? - Hoe lang woont u in dit huis?</p>
		Gevoelens m.b.t. het huis	Deductief		<p>Voelt u zich thuis in uw huis? Waarom (niet)? - Wat ervaart u als prettig aan dit huis? (en niet prettig?)</p>
		Gewenste veranderingen huis	Deductief		<p>Wat zou u willen veranderen als het kon?</p>
Ageing in Place		Afhankelijkheid en onafhankelijk	Deductief		<p>Voelt u zich onafhankelijk in het huis waar u nu woont? Voelt u zich onafhankelijk qua mobiliteit?</p>
		Huis geschikt om in oud te worden	Deductief		<p>Is het huis geschikt voor het ouder</p>

			worden?
	Mobiliteit en ageing in place	Inductief	Speelt mobiliteit een rol bij het thuis ouder worden?
	Pro oud worden in eigen huis en in Zeegse	Deductief	Wat zijn voor u de redenen om in Zeegse te blijven wonen?
	Contra oud worden in eigen huis en in Zeegse	Deductief	Wat zijn de nadelen van in Zeegse blijven wonen?
	Beperkingen en daaruit voortvloeiende mogelijke problemen	Inductief	Heeft de participant nu beperkingen die invloed kunnen hebben op de toekomst?
	Voor-/nadelen verhuizen naar de stad of ander dorp	Deductief	Wat zijn de voor-/nadelen als u zou verhuizen naar een andere plek? (stad/platteland)
	Het moment om te verhuizen	Deductief	Wat zou het moment zijn dat u besluit om naar een andere plek/de stad te verhuizen?
	Rol partner	Deductief	Is het samenleven zonder/met partner een reden om hier te blijven wonen?
	Hulp in huishouden	Inductief	Heeft de participant hulp in het huishouden?
	Verpleegtehuis	Deductief	Kunt u zich voorstellen in een zorginstelling te wonen? Waarom (niet)?

Toekomst	Veranderingen	<i>Inductief</i>	<i>Als u de baas zou zijn in Zeegse, wat zou u dan willen veranderen? (Zodat men er kan blijven wonen?)</i>
Sociale contacten	Nieuwe contacten maken op hogere leeftijd	<i>Inductief</i>	<i>Hoe beschrijft de participant het maken van sociale (nieuwe) contacten?</i>
Veiligheid	Veiligheid in Zeegse m.b.t. criminaliteit, mobiliteit, infrastructuur	<i>Deductief</i>	<i>Voelt zich de participant veilig in Zeegse?</i>